

Можна зробити висновок, що при перекладі фільмонімів варто найперше враховувати семантичне навантаження оригінальної назви. Це пов'язано з тим, кожен фільмонім має певне значення, яке несе певний інформаційний аспект для глядача, зацікавлюють його. При перекладі надзвичайно важливо передати значення назви.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грінченко Н. О. Стратегії адекватного перекладу назв англomовних кінофільмів, що містять культурно-специфічні компоненти. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 1(69), ч. 1, березень. С. 121–123.
2. Зубар Л. С. Функції власних назв у творах українських письменників-фантастів. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2012. Вип. 31. С. 67–69.
3. Іваницька Н. Б. Англomовні фільмоніми в українському перекладі. *Перекладознавство*. Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету. Том 32 (71) № 4 Ч. 2. 2021. С. 103-110.
4. Клименко Т. А., Суїма І. П. Переклад назв кінофільмів як культурний феномен. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Том 33 (72) № 2 Ч. 1. 2022. С. 157-159.
5. Ребрій О. В. Системний підхід до вироблення стратегії перекладу. *Вісник ХНУ. Серія: Перекладознавство*. 2009. № 848. С. 215 -220.

(НЕ)МОЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Катерина Грицишин

студентка факультету іноземних мов

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

Однією із ключових функцій художнього перекладу є естетична. Отже, завдання перекладача полягає не лише у передачі змісту, а й збереженні стилістичних особливостей першоджерела для забезпечення інтелектуально-емоційного задоволення читача. З огляду на все ширше використання штучного інтелекту в перекладацькій діяльності, доречним видається дослідження його можливостей у сфері художнього перекладу.

У своїй праці німецький філолог В. Беньямін зазначив, що завдання перекладача полягає в тому, щоб віднайти ідею в мові перекладу, яка

створить відлуння оригіналу. Саме це відрізняє перекладацьку діяльність від творчості автора, оскільки мета перекладача не спрямована на мову як таку, на її тотальність, а спрямована виключно і безпосередньо на конкретні лінгвістичні контекстуальні аспекти [6, с. 258]. Тому, як слушно зазначає М.Б. Лановик, перекладач повинен володіти даром осягання слів і «носити з собою» ключ до розуміння всіх мов [2, с. 110].

Штучний інтелект (ШІ) став невід'ємною частиною нашого життя, оскільки сучасні інструменти можуть перекладати тексти з однієї мови на іншу з високою швидкістю та ефективністю. Однак на питання, чи зможе ШІ колись замінити людей у таких творчих галузях, як художня література досі немає конкретної відповіді.

Метою нашого дослідження є виявлення можливостей застосування штучного інтелекту в художньому перекладі шляхом порівняльного аналізу ефективності машинного перекладу та професійного перекладу, що виконаний людиною.

Як стверджує О.П. Погинайко, невдалий художній переклад спотворює природну структуру мови, а відтак і сам твір [3, с. 54]. Незважаючи на те, що інструменти ШІ стрімко розвиваються, вони все ще мають обмеження у врахуванні контексту.

Візьмемо до прикладу гру слів з художнього твору Л. Керрола «Аліса в країні чудес»:

Take care of the sense, and the sounds will take care of themselves [7].
Google Translate та DeepL пропонують ідентичні варіанти перекладу:

Подбайте про сенс, і звуки подбають про себе самі.

Якщо цю фразу перекласти за допомогою чату GPT, то отримаємо такий результат:

Дбай про сенс, а звуки самі про себе подбають.

Системи штучного інтелекту пропонують практично дослівний переклад. В. Корнієнко пропонує нам такий варіант:

Хто глузду пильнувати звук, того не підведе язик [1].

Як бачимо, перекладачеві вдалося зберегти і зміст виразу, і форму. Йдеться про співзвуччя: *the sense – themselves / звук – язик*.

Серед завдань художнього перекладача – передати не лише зміст, але й настрій, ритм, тон, мовні особливості та культурні алюзії, присутні в оригінальному творі. Для прикладу наведемо фрагмент із серії фантастичних романів про Гаррі Поттера:

Peeves was the school poltergeist, a grinning, airborne menace who lived to cause havoc and distress [9, с. 57].

Чат GPT пропонує такий переклад:

Півз був шкільним полтергейстом, усміхненим, літаючим лиходієм, який жив заради того, щоб сіяти хаос і спричиняти неприємності.

Ось переклад виконаний за допомогою DeepL:

Півз був шкільним полтергейстом, усміхненою загрозою, що витала в повітрі, яка жила, щоб спричиняти хаос і страждання.

Переклад, який нам пропонує видавництво «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» звучить так:

Півз Полтергейст був шкільним привидом, який, посміхаючись, носився в повітрі, загрожуючи кожному, бо страшенно любляв спричиняти колотнечу і неприємності [5, с. 63].

Бачимо, що перекладач виконав перестановку слів у реченні та застосував додавання. Водночас ШІ перекладав дослівно.

Порівняймо також наступний уривок:

With the force of a bullet, the wad of chewing gum shot out of the keyhole and straight down Peeves's left nostril; he whirled upright and zoomed away, cursing [8, с. 57].

Чат GPT переклав це речення так:

Із силою кулі жуйка вилетіла з замочної щілини і прямо влетіла в ліву ніздрю Півза; він різко випростався і миттєво злетів, кляня усе на світі.

У зазначеному перекладі виявлено росіянізми: замочної та кляня. DeepL перекладає уривок так:

З силою кулі пачка жувальної гумки вилетіла з замкової щілини прямо в ліву ніздрю Півза; він закрутився і побіг геть, вигукуючи прокльони.

У цьому варіанті присутня неточність, тому що відомо, що цей персонаж не ходив, а літав.

Тепер розглянемо варіант перекладу, що був запропонований людиною:

Жуйка кулею вилетіла з замкової шпарини і влучила Півзові просто в ліву ніздрю. Він шугнув угору, а тоді щез, проклинаючи все на світі [4, с. 62].

Переклад В. Морозова є лаконічним (*With the force of a bullet <...> shot out – кулею вилетіла*). Водночас тут виявлено додавання (*cursing – проклинаючи все на світі*). Перекладач книг про Гаррі Поттера також надав тексту стилістичного забарвлення (*шугнув*).

Отже, з вищенаведених прикладів ми зрозуміли, що англійсько-український переклад художньої літератури все ще залишається складним завданням для штучного інтелекту. ШІ має тенденцію до дослівного перекладу та використовує росіянізми. Щоб переклад був природним та максимально відповідав стилю оригіналу, професійні перекладачі використовують різноманітні трансформації. Люди, на протипагу ШІ, здатні креативно вирішувати перекладацькі задачі, як от відтворення гри слів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Керрол Л. Аліса в Країні Чудес. Бібліотека української літератури УкрЛіб.

URL:

<https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=663&page=10> (дата звернення: 29.04.2024).

2. Лановик М.Б. Перекладознавча концепція В. Гумбольдта та її рецепція в українському літературознавстві. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*. 2004. Вип. 15. С. 109-114.

3. Погинайко О. П. Автопереклад як особливий вид перекладу. *Наукові записки НаУКМА*. 2007. Т.72. Філологічні науки. С. 53-60.
4. Ролінг Дж. К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2002. 383 с.
5. Ролінг Дж. К. Гаррі Поттер і таємна кімната. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2002. 352 с.
6. Benjamin W. *The Task of the Translator*. 5th ed. The Belknap Press of Harvard University Press, 2002. 263 p. URL: <https://www.konstfack.se/PageFiles/46686/Walter%20Benjamin%20-%20The%20task%20of%20the%20Translator.pdf> (date of access: 28.04.2024).
7. Carroll L. *Alice's Adventures in Wonderland*. *Free eBooks. Project Gutenberg*. 2008. URL: <https://www.gutenberg.org/cache/epub/11/pg11-images.html#chap09> (date of access: 29.04.2024).
8. Rowling J. K. *Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*. Scholastic Publishing, 1999. 317 p.
9. Rowling J. K. *Harry Potter and the Chamber of Secrets*. Scholastic Publishing, 1997. 223 p.

МАШИННИЙ ПЕРЕКЛАД ПРОТИ ЛЮДСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ У СУЧАСНОМУ СВІТІ ПЕРЕКЛАДУ

Ірина Моцна

*Студентка факультету іноземних мов
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м.Тернопіль, Україна*

Ірина Ваврів

*Асистентка кафедри теорії і практики перекладу
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м.Тернопіль, Україна*

У сучасному світі попит на перекладацькі послуги ніколи не був таким високим як зараз. З появою технологій, машинний переклад став реальною альтернативою перекладу людиною, що викликає дискусії про те, який метод має перевагу. Різниця між машинним перекладом та людським полягає у використанні технологій.

Зважаючи на це, метою нашого дослідження є детальний аналіз та порівняння двох основних методів перекладу - машинного та людського. Для цього потрібно розкрити переваги та недоліки кожного підходу, визначити коли один з них може бути більш ефективним за інший. Слід також показати важливість людського фактору у процесі перекладу та